

ישולם", ולכן נח קיבל עונשו בעולם הזה, וטעם הדבר הוא מפני שעונשו העולם הבא קשה מאוד, וכנגד מעט ייסורים שסובלים כאן בעולם הזה זוכה האדם להפחית לעצמו הרבה מאוד ייסורים נוראים שהיה סובל אם היה נענש בעולם הבא. ובזכרוני בשעה שבאתי לבקר את הגה"צ רבי מרדכי פגרמנסקי זצ"ל בבית החולים בשכבו על ערש דוי כשבועיים לפני פטירתו - כאשר כבר איבד את מאור עיניו וסבל הרבה ייסורים, הוא התפלל אז תפילה נוראה לקב"ה ואמר: "דיבוננו של עולם חטאתי לפניך, אני חייב לקבל ייסורים כדי להזדכך, ואני מבקש ממך אם אתה גוזר עלי לתת לי ייסורים, תן לי ייסורים כמה שמגיע לי, אבל תן לי את כל הייסורים כאן בעולם הזה כדי שאזכה לבוא לעולם הבא לאחר זיכור גמור, נקי ללא רבב חטא, ואל תשאיר לי שום חובות לעולם הבא", והרופאים שם עמדו מן הצד והשתוממו לראות גבורת נפשו של יהודי מדוכא ובעל ייסורים שמקבל על עצמו ייסורים באהבה, [וסיפרו לי מקורביו שהוא גם לא הסכים לקבל תרופות משככי כאבים (מורפיום), כי רצה לקבל ייסוריו כדי שיתכפרו לו עוונותיו].

סגולה נפלאה לישועה

"ויהי מקץ ארבעים יום", (ח"ו). במספר "ארבעים יום" רצופין יש סוד גדול, וקיבלנו שמי שיש לו ח"ו צרה בפרנסה או בשידוכים או בבריאות וכדומה, ייכנס ארבעים יום רצופין לבית הכנסת יום יום ויאמר ספר אחד מתוך חמישה ספרי התהלים, (וקל לקיימו בספר רביעי שהן פרקים ז-קז), ויקדים בכל יום ויאמר לפני תפילתו שהוא מנדב לצדקה אפילו פרוטה, וכשיגמר אמירת תהלים יאמר את בקשתו, ויסיף שבל"ג כשיושיע לו הקב"ה יאמר כל "נשמת כל חי", וסיפרו לי מכמה אנשים ונשים שנושעו על ידי זה. והסגולה היא באופן שכניסתו לבית הכנסת כשבא להתפלל תהא אך ורק להתפלל על דבר זה לבד, ולפני שיאמר תהלים יתן או יתנדב בפיו לצדקה, ולאחר שאמר את התהלים יתחייב בל"ג לומר נשמת לכשייושע.

אם לא נענה יחזור ויתפלל, שלפעמים הקב"ה מעכב את הישועה כיון שרוצה לשמוע עוד תפילות, ודע עוד, דאף שפעמים רבות יש תועלת בסגולות שקבלנו מקדמונים, היינו כשהמצב הוא רק בגדר "פסק" בשמים שמקורו בראש השנה ויוה"כ, ואז בתחינות וכו"ש בבכיות מבטלין הפסק ונהפך לטובה, וכן מועיל לצרף לזה מסגולות המקובלים, אבל לפעמים זהו בגדר "גזירה" ממרומים, ואת זאת קשה מאד לבטל וצריך אז להפך את מעשיו להיעשות כאיש אחר. והעיקר בעת צרה רח"ל הוא להתפלל לאבינו שבשמים לשפוך לפניו שיחו וצרתו והוא ברחמי גוזר ומבטל.

חובת הציבור לאחר הסתלקות הצדיק

"ויאמר אלוקים זאת אות הברית אשר אני נתן ביני וביניכם וגו' לדרת עולם את קשתי נתתי בענן", (ט, יב-יג). במדרש (ב"ר ל"ה ב') כאן איתא (והובא ברש"י) "לדרת חסר כתיב, שיש דורות שלא היה בהם אות, וזהו דורו של חזקיהו, ודורו ר"ש בן יוחאי", ע"כ. וכע"ז מבואר בגמ' בכתובות (ע"ד ע"ב) שבדורם של ריב"ל ורשב"י לא נראה קשת, ומתבאר שם בגמ' שזהו בזכותם שהם הגנו על הדור עד שלא נצרכו כלל לקשת. ונראה בביאור הדבר, שכל עוד הצדיק חי, אין צריך "קשת" כדי לעורר את בני הדור לחזור למוטב, אלא הצדיק לבדו יש לו כוח ע"י זכויותיו לעורר את הציבור לתשובה ומעש"ט, אבל בהסתלקות הצדיק אז הדור פרוץ בלא צדיק שיגן עליהם להתעורר לתשובה ומעש"ט, ולזה צריך קשת כדי לעורר את בני העולם שייטיבו דרכם. וזהו לימוד בזעיר אנפין בכל דור, שבשעת הסתלקות הצדיק עלול להתעורר חרון אף ה' בעולם, שהרי בעוד הצדיק היה חי, היה כוח בזכות הצדיק לעורר את הקהל, אבל בהסתלקותו צריכים לפעמים פורענות ח"ו כדי לעורר אותנו לתשובה, ולכן חובת הציבור להתעורר לתשובה לאחר הסתלקות הצדיק כדי להשלים מה שנחסר לנו ע"י אבידתו.

ביאור התביעה על נח שנטע כרם תחילה

"ויחל נח איש האדמה ויטע כרם", (ט, כ). פירש"י "ויחל - עשה עצמו חולין, שהיה לו לעסוק תחלה בנטיעה אחרת". וראוי להבין איזה עוולה עשה נח במה שהקדים לטעת גפן, ומהיכתי תיתי שיהא צריך לנטוע תחילה דווקא נטיעות אחרות. ובפשוטו יש לפרש, דהנה במשנה בכלאים (פ"ד מ"ג) מבואר ש"כרם" היינו דווקא נטיעה שיש בה לפחות חמשה אילנות, [שתים כנגד שתים ואחת יוצאת זנב], וא"כ י"ל דזהו תביעה על נח שהתחיל בנטיעת "כרם" שכדי להעמידה היה צריך לנטוע חמשה אילנות, והיה ראוי לו לצמצם בהשקעתו בעולם הזה, ולטעת תחילה אילן אחד בלבד, ולא לפתוח מיד בנטיעת כרם של חמשה אילנות. וראיתי לדידי כ"ק הגה"צ מוהרי"ם דושינסקיא צוק"ל

נדבת ידידנו עוז הנגיד המפ' מו"ה הרה"ח אברהם ישעיהו רעטעק שליט"א ממקורבי מרן רבינו שליט"א משכבר הימים
לע"נ אביו הרה"ח ר' שמואל ישעיהו בן הר"ר אברהם יהושע רעטעק זצ"ל אב"ד האלאס, נלב"ע ו' חשוון תשמ"ח, ת.ג.צ.ב.ה.

אם ראוי לברך את חבירו שיזכה לחיות מאה ועשרים שנה
"עשה לך תבת עצי גפר", (י, ז). פירש"י, "הרבה ריוח והצלה לפניו, ולמה הטריחו בבנין זה, כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה מאה ועשרים שנה ושואלין אותו מה זאת לך, והוא אומר להם עתיד הקב"ה להביא מבול לעולם, אולי ישובו", ע"כ. ויסוד הדברים מבוארים לעיל בפרשת בראשית שנאמר שם (י, ז) "והיו ימי מאה ועשרים שנה", ופירש"י שם: "עד מאה ועשרים שנה אאריך להם אפי ואם לא ישובו אביא עליהם מבול", עכ"ל, והרי מבואר שהקב"ה המתין לאנשי דור המבול מאה ועשרים שנה, והעמיד להם את נח שיתרה בהם כדי שאולי ישובו בתשובה.

והנה העולם רגילים לברך האחד את חבירו "שתחיה עד מאה ועשרים שנה", ורגילים להסתמך על הפסוק "והיו ימי מאה ועשרים שנה", אמנם באמת זה טעות, כי אין כוונת הפסוק שאורך חיי האדם הם מאה ועשרים שנה, אלא כוונת הפסוק שהקב"ה האריך אפיים והמתין לאנשי דור המבול במשך מאה ועשרים שנה, ואין לזה שייכות כלל לאורך חיי האדם, (ועי' בירושלמי נזיר ז' ב' שהוכיחו שחיי האדם הם יותר ממאה ועשרים שנה, והאריך בזה באבן עזרא בפרשת בראשית שם, ואמנם עי' במלבי"ם שם שפירש הפסוק כפשוטו, אבל דבריו דלא ככל הקדמונים). אמנם יש למצוא יסוד למנהג לברך את חבירו שיחיה עד מאה ועשרים, שכיון שמשנה רבינו חי מאה ועשרים שנה, לכן הורגלו לברך האחד את חבירו שיחיה עד מאה ועשרים שנה, כי מסתמא לא יחיה יותר ממשנה רבינו. ויש שמועה בשם הגר"ח מברסקי זצ"ל דאין לברך את חבירו שיחיה עד מאה ועשרים שנה, דיש בזה חשש איסור קללה שהרי יכול לחיות יותר, דכיון שלא מצאנו שום מקור בתורה שחיי האדם מוגבלים רק למאה ועשרים שנה, ואדרבה, מצאנו (בסדר תנאים ואמוראים) שרבי יוחנן חי ארבע מאות שנה וכן עוד אמוראים חיו יותר ממאה ועשרים שנה, א"כ כשמברכו עד מאה ועשרים שנה נמצא כמקלל במה שמגביל לו את החיים עד מאה ועשרים. וביטור יש להוסיף, שהרי הרמב"ם (בפירוש המשניות לסנהדרין פ"ג) כתב שבימות המשיח יאריכו חיי בני אדם, "כי בהעדר הדאגות והצרות יארכו החיים", וא"כ ע"כ כשיבוא משיח צדקינו יהיה מצוי שאנשים יאריכו ימים יותר ממאה ועשרים שנה, ולכן בפשוטו אין לברך "עד מאה ועשרים שנה", אלא לברך בסתמא שיזכה לאריכות ימים.

שמירת הלשון מדיבור רע שאין בו תועלת

"מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה", (ז, ח). בגמ' בפסחים (ג, ע"ב) איתא: "לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו, שהרי עקם הכתוב שמונה אותיות ולא הוציא דבר מגונה מפיו, שנאמר מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה". (והיינו שהתורה האריכה לכתוב "בהמה אשר איננה טהורה", ולא כתבה "בהמה טמאה", כדי לשמור על לשון נקייה). ושמעתי שרבינו החזו"א זצ"ל שמע אחד שאומר לחבירו שקרן, והעיר לו שיש לומר בלשון נקייה "אתה לא דובר אמת", והיינו עפ"י דברי הגמ' הנ"ל "לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו". ומספרים על רבינו הגר"א, שפעם נכנס אליו יהודי וביקש לספר באוזניו עובדות נגד עדת החסידים, והגר"א זצ"ל רגז וגער בו שזהו איסור לשון הרע ואסור לשמוע, ותמהו בפניו, שהלא כמה פעמים סיפרו לו עובדות כנגד החסידים ולא מיחה, והשיב להם רבינו הגר"א, דהנה מצד אחד מצאנו בפרשת נח שעיקרם הכתוב שמונה אותיות, ובמקום "הטמאה" נקטה תורה לשון נקייה וכתבה "אשר איננה טהורה", אמנם מאידך גיסא בפרשת שמיני כתבה תורה (ויקרא י"א ח) "טמאים הם לכם", וצריך ביאור מדוע בפרשת שמיני לא כתבה תורה "לא טהורים", אמנם סוד הדבר הוא, שבפרשת שמיני יש תועלת בכך שכתבה תורה "טמאים" הם בלשון גנאי, שרצתה תורה לגנות ביותר אכילת דברים טמאים כדי שאנשים יתרחקו מהם, אבל בפרשת נח שאין תועלת בהשתמשות בלשון גנאי - שהלא התורה אינה עוסקת שם באזהרות ודינים אלא בסיפור דברים, ובזה ראוי להשתמש בלשון נקייה ולומר "איננה טהורה".

ורמז לו בזה רבינו הגר"א, שכיון שעכשיו אין לו עוד עניין ותועלת לשמוע אודותם, שוב אין שום היתר לדבר או לשמוע דברי גנאי.

במעלת הייסורים בעולם הזה

"ויישאר אך נח", (ז, כ"ג). פירש"י (בשם מדרש חז"ל) "היה גונח וכוהה דם מטורח הבהמות והחיות, ויש אומרים שאיחר מזונות הארי והכישו". ובמדרש תנחומא (ח ט) איתא "פעם אחד שהה נח לזון את הארי הכישו הארי ויצא צולע, ועליו נאמר (משלי י"א, ל"א) הן צדיק בארץ ישולם", ע"כ. ומבואר בזה שהצדיק מקבל עונשו על חטאו בעולם הזה, וכמו שנאמר "הן צדיק בארץ

להתנתק מנמרוד, בוודאי היה נדמה כאילו הוא מפסיד הרבה שצריך לנדוד מעירו למקום אחר, אבל האמת היא שלבסוף נתברר שאשור הצליח והרוויח מאוד, - שהרי מחמת שיצא מהארץ היא, בנה את נינווה שהיא העיר הגדולה ועוד כמה ערים, וא"כ הרי לנו בזה הוראה לדורות שהמתרחק מרשעים מצליח.

והשבוע ראינו בחוש את גודל ההצלחה שזוכים כאשר מתנתקים מהרשעים, שהרי הממשלה גזרו שלא לפתוח תלמודי תורה והיכלי תורה, והיו מתפשרים שטענו שמוכרחים להסכים ולקבל את דבריהם כדי שלא להפסיד לדבריהם בכמה עניינים, אבל ב"ה הציבור התעקשו ופתחו, ועי"ז זכו להעמיד הרבה תורה בישראל, וזהו האמת שכאשר מתרחקים מהרשעים ועושים רצונו ית"ש, אז הקב"ה מגן ומציל אותנו מכל רע.

וראו לכל אב או ר"מ בישיבה לחנך את בניו ותלמידיו להתגאות בזכות שזכינו להיות בני תורה, ועי"ז - מתוך גאווה דקדושה ושמחה שבחר בנו מכל העמים, יתבדלו לגמרי מהחופשיים ומהמונים, ולא יעלה בדעתם להחניף ולרצות את הפושעים, אלא אדרבה יתגאו שזכו להיות חיילים בצבא ה', ויידעו נאמנה שבלימוד התורה שלנו אנו דוחים ומונעים הרבה צרות ומלחמות, ואין אנו זקוקים לחסדי הפושעים המורדים בה' ובתורתו.

מכתב ביסודות האמונה ממרן רבינו שליט"א – חלק א' (אי"ה חלק ב' יובא בשבועות הקרובים)

(נכתב לפני עשרות שנים לקירוב רחוקים בארץ ובגולה, והובא כעת לרגל תחילת חומש בראשית)

התורה: המתבונן בתורה רואה נפלאות ממש, שכלול בתוכו כל החכמות וכל הבעיות שמתעוררים בחיי האדם, וכשאנו לומדים היום גמרא עם רבותינו הראשונים, מתפלאים אנו על גדולתם, שהעמיקו בכל ענין וענין, וברמז קל מרמזים עניינים עמוקים מאוד. ויפה הגדיר גדול אחד צ"ל נגד תורת הפתחות של המלומד פרופסור דרוין, המקובל אצל האומות, שהאדם מקורו מקוף, ולדבריו לפני אלף אלפי שנים האדם היה קוף, רק לאט לאט הגיע לאדם, ודברי הבל אלו נתקבל אצל מלומדים הרבה באומות העולם. שורש טעותם שלפני כמה שנים לא ידעו קרוא וכתוב, לא היה להם שום חכמה שבידינו היום, וע"כ תולים שבודאי לפני זה היו קופים ממש, אבל אנו עם ישראל להיפך, מתפללים על הקדמונים כשרואים גדולתם ויראתם, ומתפללים הלואי שנזכה להבין דבריהם, אין אנו תולים אבות אבותינו קופים, רק להיפך בודאי היו כמלאכים, ומחשבה כשיטתם אי אפשר לנו להעלות על לב כלל.

והלב של מי שאין לו תורה מחפש איזה דבר להעריצו, והיינו מלכו או עמו או מפלגה, ולא מספיק להם שמביאים עוד ריקות, ולכן משקטים השממון אצלם בהבלים ועדיין לא מוצאים בזה סיפוק, רק מרגישים שחסר בחייהם תוכן, אבל המאמין באלוקים מרבים בשמחה וסיפוק בקיום המצות, וכשמתפלל נפש אלקי בקרבו מרבים דביקות באלקיו, וכל זה מפני שיש ביהודי נפש קשור לאלקים, ורצונו ית"ש לנסות האדם להתקרב לאלוקים או להתרחק ח"ו ממנו, והמאמין ומקיים התורה לא צריך שום הוכחות שיש אלקים בעולם, רק מרגישו כשמתפלל או מקיים המצות, עד שלעתים נפשו דבוק באלקיו, וזה גופא מוכיח שיש אלקים בעולם, והנפש משתוקק לעובדו, רק מרחיקים עצמינו ממנו ית"ש על ידי תאות העולם הזה.

והנה רבים הטוענים שאינם מקיימים המצות בשלימות, אבל הם מאמינים באלקים, ואלו האנשים, כינו אותם חכמינו ז"ל "יודעים את רבונם ומתכוונים למרוד בו" שאינם מקיימים ציוויו, והיאך אפשר להאמין באלוקים שהוא גדול ונורא ולא לקיים מצותיו. שורש המצוות "למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי והייתם קדושים לאלוקיכם", והיינו שעיקר המצות לקדש האדם, וזהו כשמגביל רגשותיו הנאותיו לעבודת ה' בזה הוא קדוש בעבודת ה'". אין התורה דורשת מהאדם להילחם בדרישות הגוף להיסגף ולהתענות תמיד, רק לקדש החומר שכל מעשיו ודרכיו לשם שמים, ועל ידי הקרבת מרץ זמן וכח לעשיית מצות, וולה בלב האדם אהבה לאלוקים ית"ש, שלא נרגש אלא למי שמקיים מצות, ולאת עם התבוננות ועל ידי קיום המצות, מגיע לגעגועים לאלקיו יתברך שמו, ועל ידי אמונה וקיום המצות בפרטיהם ודקדוקיהם מגיעים לדביקות באלוקים, וזהו שאיפת הצדיקים וקדושי עליון לידבק תמיד באלקיו, ואי אפשר לנו לצייר כלל גודל שמחתם.

התורה והמצות לא ניתנו להאדם לנוחיותו, אלא הם חוקי אלוהים נצחיים, הוא ברא את העולם, וקבע מה טוב לאדם לשלימותו, וקבע הדברים בחוקי התורה, וכשם שבמכונה גדולה אם חסר בורג לא פועל, כך כל המצות צריכים לקיים בכל פרטיהם ודקדוקיהם ובה מגיע לשלימות בעבודת אלוהים, אלו שמתאימים התורה לזמן, ומכנים שומרי שבת כהלכתה כקיצוניים, ומדמים ששבת הוא כעין יום ראשון או שישי בעמים, הם כופרים והתנכרו בסוף הם או בניהם לדת ישראל לגמרי, וכן הטוענים שאין צורך במקוה וכו' ומספיק אמבטיה, כופרים ביסודות האמונה ובניהם התרחקו מהם עד שרובם יצאו לתרבות רעה, שהדרך היחיד שיהודי יכול להתקיים בעולם הוא לעשות רצון אלקיו, ואף מרגיש בזה תוכן ונעימות בחייו, וזהו רק בקיום כל המצות כפי המקובל אצלנו דור דור, וזה השומר אותנו לעם בעולם הזה, ומצליח ומבטיח חייו הנצחיים של כל אחד ואחד בעולם הבא.

העבר והווה היהודי: קיום עם ישראל אלפיים שנה תוך דריפות נגישות רציחות וגליות ממקום למקום, עם אפשרות בקלות להמיר דתם ולחיות חיים נוחים, הלוא זה גופא מעיד על ייחוד עם ישראל, שהחזיקו מעמד אף שפזורים בין האומות עד היום הזה, וכמעט שאין דור שלא רדפו אותם במיתות קשות ואכזריות וגליות, וגולה אחר גולה גלו עם ישראל בעוני ועבודה וייסורים קשים ואכזריים, ובזמנינו היום אחרי השואה האיומה, שנרצחו ונשרפו רבי רבבות אחינו בני ישראל במיתות אכזריות, ונשארו אחד מעיר ושנים במשפחה, בית ישראל לא נשברו, רק מהשרידים שבאו לארץ הקודש, שמחזיקים שם מעמד מול ממלכות אדירות המסובבות אותנו שיש בהם עשרות מיליוני אנשים שהם עשירים, ומזיונים בנשק משוכלל ביותר, ואעפ"כ אין בכוחם להשחית ולהכחיד עם ישראל כרצונם. רואים אנו מכל זה שאין ישראל עם ככל האומות או גוי ככל הגויים, רק יד ה' עם החזיקים ולהחיותם ולנסותם, וזה מעיד שיש אלקים מנהיג העולם, אף שמסתיר דרכיו ונראים כטבע, עד שהכופרים בטפשותם טוענים "כחי ועוצם ידי עושים לי החיל הזה".

האדם: כולל בתוכו מערכות שונות, לקיים מה שאוכל, לעכלו ולחלקו ולהפכו לדם, להולידו לכל גופו, הנשימה והמוח של האדם המורכב ממיליארדי תאים, עם כשרונות לבנות ולחדש, כל כלי הדם, ומה שכל אדם משונה מחבירו בקולו ובמראה, התאים בגוף האדם שיש בהם רבבות פרטים וכו' וכו', חוש הראיה ושמיעה, חוש הריח וכו', הכל בחכמה נפלאה, עד שאנו מברכים אשר יצר את האדם בחכמה, הלוא זה גופא מעיד על תכמת אלוהים שהוא לבד ברא אדם בתכלית הנרצה לו לחייו הקצרים עלי אדמות.

העבר והווה היהודי: קיום עם ישראל אלפיים שנה תוך דריפות נגישות רציחות וגליות ממקום למקום, עם אפשרות בקלות להמיר דתם ולחיות חיים נוחים, הלוא זה גופא מעיד על ייחוד עם ישראל, שהחזיקו מעמד אף שפזורים בין האומות עד היום הזה, וכמעט שאין דור שלא רדפו אותם במיתות קשות ואכזריות וגליות, וגולה אחר גולה גלו עם ישראל בעוני ועבודה וייסורים קשים ואכזריים, ובזמנינו היום אחרי השואה האיומה, שנרצחו ונשרפו רבי רבבות אחינו בני ישראל במיתות אכזריות, ונשארו אחד מעיר ושנים במשפחה, בית ישראל לא נשברו, רק מהשרידים שבאו לארץ הקודש, שמחזיקים שם מעמד מול ממלכות אדירות המסובבות אותנו שיש בהם עשרות מיליוני אנשים שהם עשירים, ומזיונים בנשק משוכלל ביותר, ואעפ"כ אין בכוחם להשחית ולהכחיד עם ישראל כרצונם. רואים אנו מכל זה שאין ישראל עם ככל האומות או גוי ככל הגויים, רק יד ה' עם החזיקים ולהחיותם ולנסותם, וזה מעיד שיש אלקים מנהיג העולם, אף שמסתיר דרכיו ונראים כטבע, עד שהכופרים בטפשותם טוענים "כחי ועוצם ידי עושים לי החיל הזה".

התורה והברכה לידינו אשר זכות הפצת המאמר בעיר בני ברק מידי שבוע נזקפת לזכותו, יזכהו הש"ת לראות ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו ולרוות נחת מיוצ"ה, ויקוים בו הברכה "אורך ימים בימינו בשמאלו עושר וכבוד!!"

נדבת ידידנו עוז הרב ברוך מרדכי טנזר שליט"א ר"מ רשת כוללי "חסדי דוד" לע"נ אביו שהעמיד אלפי תלמידים בדרום אפריקה, וזיכה את הרבים בענוות חן **הרה"ג רבי אברהם חיים ב"ר אליעזר יעקב זצוק"ל,** נלב"ע י"א תשרי תשפ"א נתרם לע"נ הר"ר יוסף משה בן הרה"ח רבי יעקב שכטר זצ"ל - גיסו של רבינו שליט"א נלב"ע ב' דר"ח חשוון תשע"ז